

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Uterommet for de yngste i barnehagen
Outdoor space for the youngest in
kindergarten

Kandidatnummer 289 og 298

BLUBACH-1 20H

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Hanne Blaafalk

Innleveringsdato: 31.05.2021

Antall ord: 12396

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Engelsk sammendrag (abstract)

The outdoor space in kindergarten is important. Children in Norwegian kindergartens spend a lot of time outside, usually every day. Our main issue is *“How does the outdoor space affect pedagogical practice for one- to three-year-olds in kindergarten?”*. With this thesis, we will look at how different outdoor spaces affect one- to three-year-olds' opportunities for play and learning outdoors. We will also look at whether different outdoor spaces have an impact on the employees roles outside, and what assessments the educators make when facilitating versatile play. We define outdoor space as the outdoor area within the kindergarten's fences. We have looked at children's opportunities for play based on the theory of affordance. Furthermore, we have looked at the children's movement possibilities, sensory experiences and risk play in the various outdoor spaces. We have interviewed three educators who work in kindergartens with different outdoor areas. Our method is qualitative and we have a phenomenological approach. We have used semi-structured interview as a method. Our main findings are that the design of the outdoor space in the various kindergartens' outdoor spaces plays a major role in the affordances the outdoor space invites. Indirectly, the outdoor space also affects what role the employees have outside. A flat outdoor space with little nature and fewer objects and materials, provides a staff that is more active in, and initiators of, children's play. In the more varied outdoor areas, it seems that the staff is more supportive and places more emphasis on following the children's initiative.

Forord

Vi er to deltidsstudenter som har studert ved Høgskulen på Vestlandet. Når vi nå nærmer oss slutten på studiene ser vi tilbake på fire lærerike år. En engasjert gjeng på deltidsstudiet har vært med å gjort teori og refleksjon over barnehagepraksis både levende og interessant.

Vi vil rette en stor takk til våre informanter som fant tid til intervjuer i en travel hverdag. Vi vil også rette en takk til vår veileder Hanne Blaafalk som tålmodig var med å samle et virvar av løse tråder underveis, og loset oss gjennom skriveprosessen. Vi vil også rette en takk til familiene våre som tålmodig har støttet oss gjennom fire år med eksamener, oppgaveskriving og studielån.

Vestland, mai 2021

Innhold

1.0 Innledning	6
1.1 Problemstilling	6
1.2 Avgrensning og begrepsavklaring	7
1.2.1 Affordance	7
1.3 Oppgavens oppbygging.....	8
2.0 Teori	8
2.1 Uteområdet	9
2.2 Kropp og sansing	9
2.3 Motorisk utvikling	10
2.4 Risikolek	10
2.5 De ansattes rolle.....	11
2.6 Faglig skjønn	12
3.0 Metode	12
3.1 Forskningsdesign	13
3.2 Planlegging av datainnsamling.....	13
3.3 Utvalg av informanter	14
3.4 Beskrivelse av gjennomføring.....	14
3.5 Analyse.....	15
3.6 Metodekritikk	16
3.7 Forforståelse	16
3.8 Etske retningslinjer	17
4.0 Funn.....	17
4.1 Kristines barnehage.....	18
4.1.1 Utforming og bruk av uteområdet.....	18
4.1.2 Vurderinger i bruk av uteområdet	19
4.2 Anettes barnehage.....	20

4.2.1 Utforming og bruk av uteområdet.....	20
4.2.2 Vurderinger i bruk av uteområdet.....	21
4.3 Beates barnehage.....	22
4.3.1 Utforming og bruk av uteområdet.....	22
4.3.2 Vurderinger i bruk av uteområdet.....	22
5.0 Drøfting.....	23
5.1 Sanseerfaringer.....	23
5.2 Bevegelsesglede.....	25
5.3 Deling av uteområdet.....	27
5.4 De ansattes rolle.....	28
5.5 Vær og vind.....	30
5.6 Nei no skal vi ut og leke.....	31
6.0 Avslutning.....	32
Litteraturliste.....	34
Vedlegg: Informasjonsskriv til informantene.....	37

1.0 Innledning

Uteområdet er en viktig del av barnehagen. Barna tilbringer mye tid ute, som oftest hver dag (Kaarby & Tandberg, 2019). Rammeplanen og Barnehageloven er generell i sin beskrivelse av hvordan uterommet skal utformes. Barnehageloven nevner blant annet at barnehagen skal gi barn mulighet for lek, livsutfoldelse, meningsfylte opplevelser og aktiviteter i trygge, og samtidig utfordrende, omgivelser (Lovdata, 2021). Rammeplanen sier at barnehagen skal “gi barna tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og kroppslig lek ute og inne, i og utenfor barnehageområdet” (Udir, 2017, s. 50). Vår erfaring, fra de ulike barnehagene vi har jobbet i, er at uterommene er veldig ulikt utformet og at de dermed gir ulike muligheter for barna. Dette gjelder ikke minst for ett- til treåringene. Noen steder har alle barna et felles uteområde, mens i andre barnehager er uteområdet soneinndelt tilpasset barnas alder. Noen uteområder er preget av mye natur og varierte materialer, mens andre er mer ensartet med dekke av for eksempel plast og asfalt. Noen barnehager ligger på flate områder, mens andre barnehager er anlagt i bakker og skråninger. Pedagogene må forholde seg til det uterommet de har tilgjengelig, og daglig vurdere hvordan de kan bruke uterommet til det beste for barna.

Hvordan denne variasjonen av uteområder påvirker hverdagen til det enkelte barn er noe som har vekket vår nysgjerrighet. Hva inviterer uteområdene til av lek, læring og utforsking? Er noen områder bedre enn andre? Hvordan svarer pedagogene på spørsmål om styrkene og svakhetene de har i sitt eget uteområde? Dette er noe av det vi ønsker å få mer innsikt i og finne svar på i denne oppgaven. Vi ønsker med oppgaven vår å løfte utetiden og bevisstheten om hvordan vi bruker uteområdet i barnehagene.

1.1 Problemstilling

Vi vil undersøke hvordan ulike uteområder i barnehagen får innvirkning på barns lek og livsutfoldelse i barnehagen. Videre vil vi se på om de mulighetene og begrensningene som ligger i uterommet vil påvirke pedagogisk praksis, og de ansattes rolle ute. Til slutt vil vi undersøke hvilke tanker og vurderinger utvalgte pedagogene gjør, når de skal legge til rette for variert lek for de yngste barna ute. Vi har derfor valgt følgende problemstilling:

Hvordan påvirker uterommet pedagogisk praksis for ett- til treåringene i barnehagen?

1.2 Avgrensning og begrepsavklaring

Hovedfokuset vårt i denne oppgaven er *uterommet* i barnehagen. Dette definerer vi som området satt av til lek ute. Vi avgrenser det til området innenfor gjerdet til barnehagen. Det vil si at vi ikke vil se på mulighetene som ligger i barnehagens nærmiljø, selv om dette også har en betydning for hvilke muligheter barna får mens de er ute.

Med *påvirkning* mener vi å øve innflytelse på eller innvirkning på noe eller noen (NAOB, 2021). Når vi ser på hvilken påvirkning uterommet har på barna, vil vi dra veksler på Gibsons teori om affordance. Siden affordance er et sentralt begrep i denne oppgaven vil vi definere begrepet nærmere under.

Med *pedagogisk praksis* mener vi de vurderingene og valgene pedagogene gjør i arbeidet i løpet av en barnehagehverdag. Det kan være alt fra om barna skal ut den dagen, om de blir inne, hva de gjør ute, spontant eller planlagt, og hva som gjør at pedagogene tar de valgene de tar.

Vi har valgt å fokusere på *de yngste barna* i barnehagen. Dette gjør vi blant annet fordi vi arbeider med ett- til treåringene i hverdagen vår. Vårt inntrykk er at det er forsket mindre på de yngste barna i barnehagen og utetiden, enn de eldste. Dette bekrefter Tandberg og Kaarby i sin rapport om de yngste barna og utetid i barnehagen (2019). “Vi har funnet lite kunnskap om hvordan det arbeides med de yngste barna og fagområdene når de er ute”, sier Kaarby (referert i Sandgrind, 2017).

1.2.1 Affordance

Affordance er omtalt i boken “Kropp, bevegelse og helse i barnehagen”, og oversettes til norsk definisjon som “innbydelse, invitasjon eller det mulige handlingsrommet miljøet og individet sammen utgjør” (Osnes, Skaug & Kaarby, 2015, s. 170). For et barn som er ute i naturen og ser et tre som det vil klatre i, ligger innbydelsen til å klatre hverken i treet eller hos

barnet, men i relasjonen mellom dem. Vi tenker at innbydelsen i miljøet også omfatter de materialene eller objekt barna møter ute (Sæther & Hagen, 2014, s. 53). Barn oppfatter aktivitetmuligheter i det fysiske miljøet ut fra hva de kan klare, både med tanke på kroppsstørrelse, styrke, motoriske ferdigheter og psyke. “Automatisk analyserer barna sin egen kropp og dens muligheter overfor innbydelsen” (Heft, referert i Osnes et al., 2015, s. 170). I vår drøfting vil vi bruke begrepet affordance for å se på hvilke muligheter som ligger i uterommet i de ulike barnehagene. Vil vi se på hvilke muligheter det gir for blant annet sanseerfaringer, bevegelse, motoriske utfordringer og risikolek.

1.3 Oppgavens oppbygging

Vi har valgt å dele oppgaven vår inn i innledning, teori, metode, presentasjon av funn, drøfting, avslutning, litteraturliste og vedlegg. I innledningen begrunnet vi vårt valg av problemstilling og presenterte problemstillingen. Vi skrev også om avgrensninger og begrepsavklaringer som er relevante for oppgaven. I dette delkapittelet presenterer vi oppgavens oppbygging. I andre kapittel vil vi presentere teori og litteratur som vi mener er relevant for å belyse vår problemstilling og informantenes utsagn. I den tredje delen gjør vi rede for valg av metode. Vi viser blant annet hvordan vi har gått frem i vår innhenting av informasjon, valg av informanter og hvordan vi vurderer ulike etiske spørsmål knyttet til det å skrive oppgave. I del fire vil vi presentere våre innsamlede data. Teorikapittelet og data fra våre informanter danner grunnlag for drøfting i oppgavens femte del. I drøftingsdelen vil vi diskutere de funnene vi mener er relevante for å besvare vår problemstilling. Deretter avslutning i sjette del, før litteraturlisten. Vedlegg ligger i dokumentet etter litteraturlisten.

2.0 Teori

I dette kapittelet har vi med tidligere forskning på uterommet som belyser hva barna ønsker å gjøre når de kommer ut og hvordan de bruker uterommet. Vi vil presentere teori om barns kroppslighet og bruk av sansene, motorisk utvikling og risikolek. Dette er tema informantene trekker frem når de begrunner hvorfor det er bra at barna er mye ute. Videre vil vi støtte oss på teori om de ansattes rolle og væremåte i leken. Til sist presenterer vi teori om faglig skjønn. Dette er med på å belyse hvordan pedagogene arbeider for å synliggjøre sine begrunnelser og faglige vurderinger i daglige dilemmaer.

2.1 Uteområdet

I studien “Uteområder i barnehager og skoler” nevnes det at barna liker å ha muligheter for ulike typer lek og aktiviteter utendørs. Barna likte steiner, trær, busker og huler, og ønsket å samle, undersøke og finne ut hvordan ulike ting kan benyttes. De var også veldig glade i å disse, og så på det som en sosial møteplass der de kunne drømme, reflektere og teste ferdighetene sine. Barna ønsket også fysiske utfordringer i uterommet (Thorén, Nordbø, Nordh & Ottesen, 2019). Ingunn Fjørtoft har forsket på barns bruk av utemiljø og natur. Hun mener at barna søker etter ustrukturerte og varierte lekemiljøer. Barna “liker grønne områder med gress å springe på, trær å klatre i og busker å gjemme seg bak. I tillegg sier hun at barn trekkes mot manipulerbare gjenstander som pinner, kongler, steiner og greiner” (referert i Thorbergesen, 2007, s. 118). Karl Newell har utviklet en modell som viser at det er tre faktorer som spiller inn på barnas motoriske utvikling og læring. Individet, miljøet og bevegelsesoppgaven. Barnet har sine biologiske forutsetninger. Disse individuelle forutsetningene blir påvirket av oppgaven som skal løses og bevegelsen som skal læres. Miljøet er den ytre rammefaktoren som igjen påvirker læringen. Det legges vekt på at det fysiske miljøet spiller en betydelig rolle for hvilke bevegelser barn får øvd seg på (referert i Fjørtoft, 2013, s. 185). I vårt tilfelle er miljøet begrenset til uteområdet i barnehagen. To studier nevner at også barnehagebyggets plassering har betydning for barnas aktivitet ute. Jo flere sider av bygget som er tilgjengelig bidrar til å fremme økt fysisk aktivitet av moderat til høy intensitet (Boldemann et al. & Olesen et al., referert i Thorén et al., 2019).

2.2 Kropp og sansing

Vi har mange sanser, som syn, hørsel, smak, lukt og berøring (Sæther & Hagen, 2014, s. 48). Når vi sanser, skjer det noe i koblingen mellom sanseapparatene og hjernen. Sanseimpulsene, når vi kjenner på regnet, bevegelsen når vi løper eller ser edderkoppen bevege seg på veggen, registreres i hjernen og analyseres i forhold til våre tidligere erfaringer (Fyrand, referert i Sæther & Hagen, 2014, s. 50). Vi etablerer forbindelser gjennom sansing til verden omkring oss, og hjernen blir dermed en informasjonsbank om livet vårt (Sæther & Hagen, 2014, s. 50). I tillegg til de fem sansene nevnt over, har vi også kinestetisk sans (muskelleddsans) og vestibulær sans (likevektsans). Disse er med på å fortelle kroppen om leddenes og hodets posisjon i forhold til kroppen, og utvikling av disse hjelper oss til bevegelse- og balansetrening (Osnes et al., 2015, s. 102-103). Merleau-Ponty har hatt stor betydning for

synet på barn og kroppens betydning for hvordan barnet kommuniserer og uttrykker seg på. Han sier at “kroppen er personlighetens subjekt, og det er gjennom kroppen at bevisstheten tar form” (referert i Løkken, 1996, s. 18). En type lek som knyttes til de minste barns kroppslighet er tumleleken. Kjentetegn på denne leken er at den ofte er sosial og kombinerer bevegelse og lyd, selv uten verbalt språk (Röthle, 2005, s. 119). Hagen og Lysklett knytter barns kroppslighet og behovet for å være i aktivitet og bevegelse til barns væremåte. De hevder at “de minste barna har et stort iboende behov for bevegelse som på mange måter er deres fremste uttrykksmåte” (2005, s. 130).

2.3 Motorisk utvikling

Motoriske ferdigheter kan defineres som “evne til å utøve lærte bevegelser med dyktighet” (Fjørtoft, 2013, s. 182). Å legge til rette for allsidige bevegelseserfaringer, gjennom varierte aktiviteter og muligheter, er forankret i barnehagens mål i Rammeplanen (Udir, 2017, s. 49-50). Kaarby og Tandberg har forsket på småbarnslek i utetiden. Et av funnene deres er at ett- til toåringene gis færre muligheter til allsidig motorisk bevegelse. De beskriver at de vanligste faste lekeapparatene til barna er sandkassa og dissestativet, og her stimuleres barna i begrenset grad til å bruke kroppen aktivt (2019). Rune Storli har sett på de minste barnas utvikling og ser at det er store individuelle forskjeller mellom ett- til treåringene (2018, s. 356). Kathrine Bjørgen et al. nevner i deres studie at bare det å ha en bakke i uteområdet fremmet høy fysisk aktivitet (referert i Thorén et al., 2019). Ut fra Newells modell ser vi at miljøet har innvirkning på hvordan barn utvikler seg motorisk (referert i Fjørtoft, 2013, s. 185). Barn med motoriske utfordringer kan få betydning for deres emosjonelle og sosiale tilpasning, og svake motoriske ferdigheter hos barn kan sees i sammenheng med utvikling av dårlig selvbilde (Haga, 2018, s. 274). Dette er med å understreke hvorfor det er viktig at det legges til rette for at barn får allsidige bevegelseserfaringer.

2.4 Risikolek

Ifølge Boyesen må barn få lov til å nærme seg risikoer, for at de skal få den nødvendige erfaringen med risikofylte situasjoner, som gjør at de vil kunne mestre dem i fremtiden (referert i Sandseter, 2013, s. 58). På denne måten er den spennings- og risikofylte leken, som barn med nysgjerrighet og iver søker, med på å gi dem erfaringer som er verdifulle når de skal mestre risikoer senere i livet. De får erfaringer i leken som lærer dem hva som er trygt,

hva som er farlig, og hvor deres egen grense for mestring går (Adams, Apter, Gill, Smith, Sutton-Smith, referert i Sandseter, 2013, s. 58). Rammeplanen nevner at barnehagen skal bidra til at barna “opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt”, og at de “opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer” (Udir, 2017, s. 49).

2.5 De ansattes rolle

I utgangspunktet kan vi si at de ansattes rolle ute og inne vil være den samme. Det er viktig at de voksne forstår lekens egenverdi ved å “beskytte, berike og anerkjenne leken” (Sletten & Jørgensen, 2021, s. 28). For å beskytte leken er det viktig å være bevisst barns ulike uttrykksformer. Det som kan se ut som støy fra et voksent perspektiv, kan være god lek fra en ettårings perspektiv. Å berike leken kan handle om å tilføre leken nye materialer eller utvide leken med nye ideer og gi den en retning. Det kan også handle om å gi barna flere valgmuligheter. Nordin-Hultman hevder at å gi barna flere valgmuligheter har stor betydning for barnas motivasjon for lek og utforsking (referert i Thorgersen, 2007, s. 73). Når den voksne skal inn og berike leken er det viktig å finne en balanse mellom det voksenstyrte og barnas initiativ. Noen ganger er det bra å ta initiativ og “hjelp” barna i gang, mens andre ganger er det riktig å “sette seg på vent”. Da blir den ansattes rolle å observere, og å se om barna kommer i gang og finner ut av leken selv (Sletten & Jørgensen, 2021, s. 36). I Rammeplanen er begge disse perspektivene viktige. Både “være bevisst på barns ulike uttrykksformer og synspunkter” og legge til rette for medvirkning “som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov” (Udir, 2017, s. 27).

For å anerkjenne barnet i leken er det også viktig hvilke syn den ansatte har på barnet og barns muligheter. Askland og Sataøen beskriver barnet som det “rike” barnet. Med det mener de at barnet er “aktivt, kompetent, forskende, undrende, konstruerende, letende og ivrig etter å engasjere seg i verden og omgivelsene” (2013, s.15).

Röthle sier at trygghet er en forutsetning for at barn kan gi seg hen til leken. Ved å være fysisk og psykisk til stede vil det være en positiv faktor for lekelysten til barna (2005, s. 120). Storli ser en sammenheng mellom antall voksne og barn ute, og kvalitet i leken. Han ser at

når en voksen er ute med en mindre gruppe barn vil den voksne ha oversikt over barna, og kan dermed involvere seg mer i leken. Når det blir for mange barn så blir den voksne mer opptatt av å telle og holde oversikt over hvor barna er (2018, s. 359).

2.6 Faglig skjønn

I Rammeplanen står det at pedagogikken skal utøves i den konkrete konteksten, og samtidig ivareta et helhetlig perspektiv. Barna er forskjellige individer, og skal møtes på ulike måter i ulike situasjoner (Udir, 2017, s. 43). Rapporten “Barnehagelærerrollen i dag og i fremtiden” beskriver mange ulike dilemmaer som barnehagelæreren må ta stilling til daglig. Eksempler på dette er forholdet mellom planlagt aktivitet, og det å la barna få utfolde seg i det spontane. Det å legge mest vekt på leken som egenverdi, eller å bruke leken som verdi for læring. Å ha fokus på enkeltbarn som trenger ekstra oppfølging, eller å sette hensynet til gruppen som helhet først. I møte med disse dilemmaene mener ekspertgruppen at målet ikke er å ta bort spenningene, men finne gode måter å forholde seg til dem på (Kunnskapsdepartementet, 2018). “God profesjonsutøvelse i møte med disse spenningene går, slik ekspertgruppen ser det, for en stor del ut på å være oppmerksom på dem og være i stand til hele tiden å utøve skjønn og vurdere hvordan ulike elementer skal vektlegges, uten at det blir ensidig” (Kunnskapsdepartementet, 2018, s. 4). Torgersen og Sæverot nevner begrepet ‘det uforutsette’. Det handler om dømmekraft, kreativitet og improvisasjon, og hva som kreves av skjønn i det uforutsette (referert i Gotvassli, 2019, s. 284). Oddane sier at uforutsigbarhet og usikkerhet ofte kan knyttes til det uforutsette. Å utvikle evnen til improvisasjon vil hjelpe oss i uforutsette situasjoner. Improvisasjon vil si å handle raskt uten tid til en lenger refleksjonsrunde, eller å hente inn svar fra teorien eller kunnskapen (referert i Gotvassli, 2019, s. 284). Et godt faglig skjønn kan allikevel ikke løsrive seg fra kunnskap eller refleksjon. Faglig skjønn må følges opp av faglig argumentasjon, hvis ikke kan det bli vilkårlig og uforutsigbart. Som profesjonsutøver må en øve seg på å hente fram kunnskap fra faget sitt for å finne gode løsninger i de dilemmaene en står overfor daglig (Irgens, referert i Gotvassli, 2019, s. 285).

3.0 Metode

I dette kapittelet vil vi skrive om metoden vi valgte for datainnsamling. Vi vil skrive om planleggingen og gjennomføringen av de tre intervjuene vi hadde, samt analysen av

datamaterialet. Vi vil også komme inn på vårt utgangspunkt for valg av informanter. Vi vil nevne noe om metodens forpliktelser og begrensninger, og forforståelsens betydning for oppgaven. Til slutt litt om håndtering av datamaterialet i lys av etiske hensyn.

3.1 Forskningsdesign

Vi har valg et intensivt design for vår studie (Busch, 2013, s. 52). For å kunne gå i dybden har vi brukt en kvalitativ tilnærming (Dalland, 2017, s. 68). Dette har vi gjort for å få frem noe av kompleksiteten i de vurderingene og begrunnelsene barnehagelærerne står i daglig. Vi har gjort intervjuer med tre informanter fra tre ulike barnehager. Uteområder med forskjellig utforming har gitt oss anledning til å se hvordan ulike uteplasser påvirker arbeidet. Ved å ha flere informanter har vi med noen kvantitative elementer i metoden (Postholm og Jacobsen, 2016, s. 41). Ved å ta utgangspunkt i intervju, og pedagogenes egne tanker og perspektiver, har vi valgt en fenomenologisk tilnærming. Målet med denne tilnærmingen er å få økt forståelse og innsikt i andres livsverden (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 79). Dette vil gi informantene anledning til å sette ord på egne erfaringer og få frem deres refleksjon over pedagogisk praksis. Vi opplevde at dette ville øke kredibiliteten i drøftingsdelen av oppgaven, da det ga oss et datamateriale av andre pedagogers syn på sine barnehager, og ikke bare våre egne erfaringer og meninger. Vi har brukt halvstrukturert intervju som metode (Postholm og Jacobsen, 2016, s. 75). Styrken ved denne intervjuformen er at informantene får mulighet til å fortelle om det de er engasjert i, og fire hovedspørsmål gav struktur til intervjuene. Å ha åpne spørsmål og la informanten komme til ordet kan tilsi at vi har en induktiv tilnærming til studien (Postholm og Jacobsen, 2016, s. 40). Samtidig har vi med oss noen antagelser og hypoteser om at uterommet vil påvirke både barna og den pedagogisk praksis. Dette innebærer at vi har deduktive elementer med oss. Dette tilsier en pragmatisk holdning, der vi kombinerer disse perspektivene (Postholm og Jacobsen, 2016, s. 41).

3.2 Planlegging av datainnsamling

Vi tok kontakt med tre ulike barnehager per e-post og telefon. Vi spurte om de hadde noen pedagoger som jobbet med de minste barna, og som ville stille til intervju. I første e-post presenterte vi kort hva som var tema og rammene for et intervju, og vårt ønske om å ta lydopptak. Vi opplyste at de ville få mer utfyllende informasjon i form av et

informasjonsskriv (se Vedlegg: Informasjonsskriv til informantene) etter at vi hadde fått nødvendige godkjenninger fra Høgskulen og Norsk senter for forskningsdata (NSD). Når vi hadde fått godkjenning fra NSD, sendte vi informasjonsskrivet og spurte når det passet å ha intervjuet. Der ble det opplyst om blant annet formålet med intervjuet, hva det innebærer for de å delta, at det er frivillig og at alt vil anonymiseres. Vi spurte også om intervjuet lot seg gjennomføre i barnehagen, eventuelt i uteområdet utenfor barnehagens åpningstider. På grunn av koronarestriksjoner ble det avtalt å ta det over internett. Dermed ville vi heller besøke barnehagens uteområder før eller etter intervjuene var gjennomført. Dette for å danne oss et bedre bilde av det informantene snakker om i intervjuene. Pedagogene foreslo å bruke Teams, siden informantene var kjent med dette fra før. Fordelen med å bruke Teams er at det har en egen opptak- og lagringsfunksjon. Vi testet ut lydopptak på forhånd, slik at alt skulle være i orden på intervjudagene.

3.3 Utvalg av informanter

Vi tok utgangspunkt i praksisbarnehager vi hadde vært i tidligere. Her hadde vi erfaring fra både barnehager hvor uteområde var felles for storbarn og småbarn, og de som hadde eget uteområde for de minste. Ut fra problemstillingen ønsket vi å undersøke om ulike uteområder påvirker praksisen, og valgte derfor barnehager med ulik utforming av uteområdene. En barnehage med avgrenset og flatt område for de yngste barna, og to barnehager med variert uteområde som var felles for alle barna. Vi dro ikke ut på befaring på forhånd, men hadde et bilde av hvordan uteområdene så ut fra praksistiden. Vi vurderte også hvem vi ville intervjuer i barnehagene. Vi tenkte at styrerne er faglig sterke, men ikke så mye til stede med barna. Det øvrige personalet er mye med barna, men har ikke like mye faglig kunnskap i bunn som pedagogene har. Derfor tenkte vi at pedagogene var de beste informantene for oss. De har både fagkunnskap og tilstedeværelse med barna. Vi ville unngå å ha våre tidligere praksislærere som informanter, og skrev det som et av ønskene våre når vi sendte e-post til styrerne. Styrerne spurte pedagoger i sin barnehage om hvem som ville stille til intervju, og på den måten fant de informanter til oss.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Når en gruppe holder intervju sammen, skal det ofte lite til for å spore av. Man må lytte til både informanten og til hverandre, være lojale mot gangen i samtalen og ikke bryte inn med

egne spørsmål underveis (Dalland, 2017, s. 87). Siden vi var to studenter som gjorde intervjuene, delte vi oppgavene mellom oss. En hadde ansvar for intervjuene, stille spørsmål og drive samtalen frem. Den andre hadde ansvar for det tekniske, og skrev samtidig ned det han oppfattet som de viktigste svarene. Dette gjorde vi i tilfelle det ble feil med opptaket, til tross for at vi hadde testet opptaksfunksjonen i forkant. Han skulle også være støtte til den som intervjuet, og ha blikket på om vi fikk svar på alle spørsmålene som var relevante. Vi gjennomførte intervjuene på to dager. Vi fikk ikke tid til å se på uteområdene før intervjuene. Vi måtte derfor bruke litt mer tid på å la informantene beskrive uteområdet sitt i begynnelsen av intervjuet. Vi bestemte oss for å begynne med spørsmål om uteområdet siden dette er noe konkret, og kan oppfattes som enklere å svare på. Deretter gikk vi gjennom spørsmålene og temaene vi hadde notert på et eget ark, slik at vi var sikre på at vi hadde gitt alle tre informanter mulighet til å svare på det vi lurte på. Ved å bruke lydopptak får du med deg alt hva informanten sier. Du slipper å konsentrere deg om å både skrive ned svar og å drive samtalen videre. Etter intervjuene ble alle tre intervjuer transkribert, ord for ord. Noe ble unnlatt i transkriberingene fra introduksjonen og avslutningen av intervjuet, som “hei” og “takkt for bidraget”. Etter at alle intervjuene var ferdig transkribert, reiste vi rundt og besøkte barnehagenes uteområder. Dette gav oss en bedre forståelse av utsagn og beskrivelser fra intervjuene. Vi så hvilke muligheter uteområdene inviterer til gjennom våre egne øyne. Vi diskuterte på stedet hvordan våre inntrykk samsvarte, eller ikke, med pedagogenes vurdering av uteområdene.

3.5 Analyse

I analysen begynte vi med å sortere det transkriberte materialet i ulike kategorier, ut fra de spørsmålene vi hadde stilt. Innenfor hver kategori, for eksempel informantenes beskrivelser av uteområdene, ble alle tre informantene sine utsagn samlet. Etter samtale med veileder fikk vi tips om å lete etter interessante deler i det transkriberte, også kalt gullkorn. Vi leste gjennom materialet på ny, og la merke til utsagn og små setninger som vi egentlig ikke hadde tenkt så mye over før. Dette gav oss flere perspektiver inn i drøftingen. Vi valgte likevel å presentere et delkapittel per barnehage i Funn-kapittelet. Det gav bedre oversikt, og gjorde det lettere å referere til utsagn fra informantene i drøftingsdelen. Dalland skriver at vi er vårt eget metodeinstrument i et intervju. Vi mottar informantenes budskap gjennom vårt eget sansesapparat, og at instrumentet må stemmes før det kan brukes (2017, s. 79). Vi opplevde at intervjueren utviklet seg fra første til andre til tredje intervju. Både gjennom sin egen

bevissthet om sin rolle, men også gjennom samtaler og refleksjon med den andre studenten. Han ble mer trygg og slappet mer av. Det ble stadig lettere å konsentrere seg om informanten og svarene som ble gitt, uten å sitte å tenke på neste spørsmål. Det ble samtidig lettere som intervjuer å ikke farge svarene med uttrykk som “ja” eller “mm”, eller styre samtalen i en retning fordi man blir tydelig engasjert. Vi valgte å gi våre informanter fiktive navn for å sikre deres anonymitet i henhold til Norsk senter for forskningsdata sine retningslinjer, og samtykkeskjema informantene har signert.

3.6 Metodekritikk

Noe av utfordringen ved halvstrukturert intervju, er at det er lettere å la seg rive med i et intervju eller en samtale. Det kan bli vanskeligere å holde en rød tråd i intervjuet og få med alle spørsmålene du ønsker å få svar på. Intervjuguiden hjalp oss å holde struktur på intervjuene. Ved å ha tre ganger 30 minutter intervjuer ble det mye materiale å holde orden på. I ettertid ser vi at det kunne vært nok med to intervjuer. Det ble en stor jobb med å transkribere og kategorisere intervjuene. Underveis i prosessen ble vi engasjert i temaet vi jobbet med, og diskuterte mye hvordan ulike uteområder får følge for barnas lek og livsutfoldelse. Vår informasjon om uteområdet er basert på hva pedagogene tenker, og ikke gjennom direkte observasjon av barna. Ved å bruke observasjon som metode kunne vi fått mer direkte svar på disse spørsmålene. Vår metode tar utgangspunkt i pedagogenes utsagn og blir igjen farget av vår tolkning av deres beskrivelser. Vi fikk hjelp av veileder til å se forpliktelsen og begrensningene metodevalget betyr for funnene våre, og hvilke fokus drøftingen skulle ha.

3.7 Forforståelse

I et intervju møter vi hverandre med en forhåndsoppfatning, en forforståelse, som vil prege samtalen (Dalland, 2017, s. 79). Vi jobber begge i barnehage, både før og under studiet. Som deltidsstudenter har vi besøkt ulike praksisbarnehager. Gjennom vår praksis, samtaler og diskusjoner har vi dannet vårt eget syn på utetiden, og hva kvaliteten er i ulike uterom. I tillegg har barnehagelærerstudiet formet vår forforståelse gjennom teoretiske perspektiver på utetid og uterommet. I kombinasjon med at vi begge er glade i naturen kan vi si at vi i forkant av intervjuene hadde våre meninger om hva som utgjør et bra uteområde. Når vi søkte etter informanter i barnehager vi selv vurderte til å ha ulike uteområder, brukte vi vår forforståelse.

Vi tenker det er bra med engasjement når vi skal undersøke et tema. Samtidig må vi være bevisst vår subjektivitet, og at vår forforståelse påvirker det vi skal undersøke (Postholm og Jacobsen, 2016, s. 37-38).

3.8 Etske retningslinjer

Vi gikk gjennom NSD sin hjemmeside for å se om vi behøvde å søke om godkjenning av prosjektet. Her fant vi ut at vi ikke trengte å søke, på grunn av at vi ikke ville be om kontaktopplysninger og personopplysninger av informantene våre. Senere i prosessen ble vi gjort oppmerksom på HVL sine etiske standarder. De sier at alle som skal innhente informasjon ved hjelp av lydopptak, må få godkjenning av NSD. Vi gikk derfor gjennom søkeprosessen som endte i godkjenning av prosjektet. Forskning som skal innhente informasjon av informanter er avhengig av tillit hos informantene. For vår del er det forhold som er viktig; informert samtykke og konfidensialitet. Informert samtykke vil si at å delta er frivillig, og med mulighet til når som helst å trekke seg fra å være informant. Her er det viktig at informanten får opplysninger om hva formålet med forskningen er, hva den skal brukes til og hva følgene er for å delta (Dalland, 2017, s. 77). Konfidensialitet vil si å anonymisere opplysningene som kommer inn, og å lagre opplysningene sikkert (Dalland, 2017, s. 240). Informantene har signert samtykkeerklæring, for å ivareta informert samtykke og konfidensialitet. Vi vil også legge vekt på transparens, og gjenkjennbar og nøktern gjengivelse av funn. Med transparens mener vi å være åpne på hvilke metoder vi har brukt, og hvordan vi har kommet frem til våre forskningsfunn. Vi vil også være åpen på andre forhold, eksempelvis vår forforståelse, som kan påvirke forskningen vår. Vi vil også gjengi funnene til informantene på en slik måte at det er gjenkjennbart fra det transkriberte materialet, og at deres meninger kommer klart frem.

4.0 Funn

Her vil vi presentere funnene vi fikk i intervjuene vi gjennomførte, inndelt i delkapitler per barnehage. Vi har valgt å dele kapittelet opp i underkategorier, og bruke innrykk ved direkte sitater. Dette for å skape orden og gjøre det lettere å henvise til, og finne tilbake til, sitater under kapittelet "Drøfting" lenger nede i oppgaven. Vi har valgt å ta med en beskrivelse av uteområdene i barnehagene, med informantenes egne ord, for å skape en bedre forståelse av det som blir sagt ellers i Funn-kapittelet, men også under drøftingen.

4.1 Kristines barnehage

Kristine jobber som pedagog på en småbarnsavdeling. Hun forteller at i barnehagen deres, på hennes avdeling, er barna stort sett ute hver dag. Noen er ute to ganger for dagen, både på formiddag og ettermiddag. Men hun sier det på mange måter er formiddagen som primært er utetiden for alle.

4.1.1 Utforming og bruk av uteområdet

Når vi spør om hun kan beskrive uteområdet sitt, sier hun dette:

Er ikke veldig fornøyd med vår del av lekeplassen sånn som den er nå. Jeg kan si at vi har to utganger ut av avdelingen, en fra en liten personalgarderobe og en fra grovgarderoben til barna, og der kommer vi inn i et langt smalt område med asfaltvei. Så er det litt kunstgress ut mot gjerdet, og så er det en slags rampe opp mot inngangsdørene. Der er det ingen lekeapparater, det er ingenting annet en asfalt, kunstgress, trapp og rampe opp til dør. Og så har vi port inn til det som jeg kan si er den egentlige lekeplassen vår, og der er det en sandkasse som er trekantformet, det er to småbarnsdisser som for øvrig er litt feilmontert slik at de mister farten, du må stå der og gi fart hele tiden. Så har vi en liten marihønerutsjebane som de kan klatre opp på og rutsje ned på, og så er det et hull inni under denne marihønen. Så det er egentlig det vi har av fasiliteter på vår lille del av lekeplassen. Det er ganske flatt. [...] De to småbarnsavdelingene deler uteområdet, der de aller minste er er det en litt bratt bakke opp til en litt større rutsjebane og det er et dissestativ med to småbarnsdisser hvor du kan gi mye større fart. Det er egentlig stort sett asfalt inne på det området. Så ja, vi er veldig avhengige av aktive voksne som er kreative og som setter i gang ting da.

Kristine fortsetter med å si at hun synes det er et forferdelig kjedelig uteområde, og et uinspirerende lekeområde. Hun føler at barna på to til tre år er så store nå, at de kunne trenge mer utfordringer i forhold til å utfolde seg motorisk. Videre snakker hun om de mulighetene de kan utnytte de gangene en annen avdeling er på tur, og de kan låne deres del av uteområdet:

Hvis mellomavdelingen er av gårde på tur så låner vi deres uteområde. Der er det en kjempestor sandkasse. Det er et lekestativ en kan klatre opp til to rutsjebaner i forskjellige høyder, der er store bilringdissers, der er store sykler, der er mye mer å ta seg til. [...] Ja mye mer, det er til og med en brannmannstang som de kan skli ned på, så vi må jo passe ekstra på og da, for det er jo noen som tror de har større evner enn det de har til å klare ting. [...] Det er mye mer innbydende ting vi savner hos oss, vi savner for eksempel et sølekjøkken. Vi vet jo at barn er veldig glade i både kjøkkenlek og griseleke med sand, vann og søle.

Når de er ute, har de ansatte blitt enige om å ha det de har kalt for utepatruljen. Det skal være en voksen som har ansvar for telling av barn, som har med seg telefon, krysseliste, og ansvar for beskjeder og praktiske ting. Så skal de andre ansatte være delaktige i lek sammen med barna. Hun tenker det er kjempeviktig at de voksne er engasjert i leken, både for å få leken til å vare lenger, for å utvide leken, for å være igangsetter og for å se at alle har noe å gjøre på

og noen å være med. De har også en filosofi om at mye av det de gjør inne kan de gjøre ute. Blant materialene de bruker ute nevner hun kritt, kongler, smoothiekorker, melkekartongkorker, kjempestore tegneark og fargeblyanter.

Det å kunne sitte på et benkebord og tegne. Og dette benkebordet hadde vi i en periode der vi bare snudde det opp ned og lekte at det var båt. Men det er jo avhengig av at det er noen voksne som kan hjelpe med den fantasien. [...] Det var her en dag det regnet så dro vi ut hele brannslangen, og så dro vi ut alt vi hadde av kopper, kar og store kasser, spylte oppi såpeskum og fylte bøtter med vann, og det å kunne gjøre en sånn utradisjonell ting.

Så nevner hun at de har noen plastmotorsykler som er populære, der barna får øve på turtaking, det å dele og ulike sosiale ferdigheter. De har av og til samlingsstunder, skuespill og dukketeater ute. Men det er også mye frilek, at barna setter i gang selv. Barna er glade i gjemsel, der Kristine forteller at det er mye læring i sånne leker, der de må telle og forstå sine roller, der én skal telle og lete, og de andre gjemme seg, vente og ikke røpe noe. De har også lekt Bukkene Bruse over og under marihønerutsjebanen.

4.1.2 Vurderinger i bruk av uteområdet

I intervjuet stilte vi spørsmål om hun hadde noen tanker om blant annet pedagogiske mål, begrunnelser og arbeidsmåter for utetiden. Kristine tenker at det er viktig at barn får oppleve det å være ute i all slags vær, og få kjenne på vind, kjenne på regn og snø, at det er mye læring i det.

Eg tenker jo, sånn som det står i Rammeplanen, barnehagen skal være en arena for daglig fysisk aktivitet. Og selv om vi og har mulighet til å ha fysisk lek inne, med type tumlerom, så er det ute der er best plass til å få ut den fysiske biten. Det å leke jagelek, og suse rundt på disse motorsyklene, så eg tenker det er viktig det å fremme den bevegelsesgleden, og stimulere det motoriske, grovmotorikken. Så derfor går vi gjerne på tur opp, [...] som er et naturområde som likevel er inngjerdet og veldig trygt, men samtidig veldig spennende. Så det at vi prøver og å være en del i ulendt terreng med de.

Videre nevner hun at uterommet er en god arena for å skape trivsel og vennskap, og at når de gir barn bedre plass så blir det færre konflikter, og at kvaliteten på leken ofte blir bedre. De har en filosofi om at rommet er den tredje pedagogen, og det gjelder jo også uteområdet, men der er hun lite fornøyd med sånn som det er utformet. Hun tenker det må være et sted som inspirerer barn til å ta i bruk fantasien sin, og ta i bruk sine egne kreative evner, mens i deres uteområde blir det gjerne ikkje det. I sandkassen kan man jo være kreativ, legger hun til, men samtidig så er de veldig avhengige av at de ansatte finner andre ting som barna kan være kreative med. Kristine sier at hun skulle ønske at noen hadde vært flinkere til å ivareta naturen inne i barnehagen, at hun er motstander av at det skal inn med all denne

gummiasfalten og det kunstgresset, og at hun mener det er å frata barn “disse her ekte sanseopplevelsene”. Kristine sier at kommunikasjon blant de ansatte på avdelingen er utfordrende, og at de stort sett bruker plantid til å få vakter til å gå opp. En sjelden gang klarer de å snakke sammen alle på avdelingen, gjerne mens barna sover og de står og bysser.

4.2 Anettes barnehage

Anette jobber som pedagog, og forteller at på hennes småbarnsavdeling prøver de å gjennomføre at alle er ute en gang i løpet av dagen, alle dager i uken. Av og til går alle ut, av og til så deler de seg litt opp, at de minste er inne og de eldste går ut eller omvendt. Tirsdager har de turdag, og om de ikke kommer seg av gårde tar de seg en rusletur i nærområdet, eller går et annet sted å leke.

4.2.1 Utforming og bruk av uteområdet

Anette jobber i en annen barnehage enn Kristine, og har dermed et annet uteområde. Hun beskriver uteområdet i sin barnehage slik:

Vi kan bruke hele området i barnehagen, det er veldig stort og går rundt hele barnehagen. Det som er veldig positivt er jo at det byr på både disser, lekestativ for de minste og sandkasse. Og så byr det på ulendt terreng og motorisk utfordring, i både brattare bakkar og mindre bakkar, så vi har ikkje det behovet for å gå på tur for å finne ulendt terreng for de minste, for det har vi litt rundt omkring. Då kan vi bare gå på baksiden og være der det er både trær, gress, bakkar og litt forskjellig.

Hun sier at uteområdets styrke er at det er såpass variert at det passer for alle aldre. Det byr på litt utfordringer motorisk, det å øve seg på litt risikolek, som å gå opp på en haug, jordhaug, prøve å gå litt ut på kanten og se ned, og klatre litt i trær for de eldste. De eldste kan også sykle rundt hele barnehagen. Når de går ut finner de ansatte frem blant annet bøtter, spader, kar og Zalo, som barna for eksempel bruker i regnvær til å fylle, tømme, plaske med og ha skumparty. Barna setter ofte i gang med noe selv, men Anette sier at vi ikke må undervurdere en voksen som setter seg ned, begynner å grave litt i sandkassen, fylle litt i bøtter og plasker litt i vannet for å få med barna i lek. På vinterstid maler de i snøen, for å få tiden til å gå og ha noe å gjøre ute. Så sier hun at de ikke må sitte inne og tegne, men at de kan ta disse typiske inneaktivitetene ut som tegning og perling, og sette på musikk til aktivitetene. Hun sier mye er spontant ute, med mindre de har spesielle tema.

4.2.2 Vurderinger i bruk av uteområdet

Anette sier litt mer om dette, om deres vurderinger, når vi stiller spørsmål om blant annet hvilke pedagogiske mål, begrunnelser og arbeidsmåter de har for utetiden. Hun nevner at de veier opp utbytte for de minste å gå ut, og om de går ut eller ikke. Slik som de dagene de allerede har vært ute, og det er kjempefint og nydelig vær, så går de ofte ut igjen på ettermiddagen. Så nevner hun noen unntak:

Med unntak av dagar der det er veldig kaldt eller været, altså ikkje litt regn, men hvis det har vært storm eller iskaldt. Det var noen dager i vinter da det var så kaldt, så veide vi litt opp kor mye nytten for de minste som akkurat har lært seg å gå, og stå ute i snøen med armene rett ut. Kva var nytten for de egentlig og gå ut då? Det var ikkje alltid at vi konkluderte med at det egentlig var noe for de når de allerede sov og fikk luft i vognen. Så alle ute hver dag, med mindre det er sånne unntak. [...] Så har vi enten tenkt at her er ingen utbytte for de å gå ut, så finner vi på noe inne med de aller minste, eller så korter vi ned tiden hvis det er kaldt, de er våte, griner, då går vi inn litt tidligere.

Hun nevner at noen tema inkluderer mer utetid enn andre, slik som insekter der de er ute og graver og leiter etter insekter. Hun sier at man godt kan sitte inne og snakke om sol og regn og vær og vind, men man må ut og kjenne på det. Så sier hun at man skal helst være ute hver dag "uten at det er sagt høyt nødvendigvis". Men sykdom blant personalet, og vær og vind, spiller også en rolle for om de går ut eller ikke. Så kommer hun inn på mer faglige mål og vurderinger:

Eg tenkte faktisk på det, men det burde kanskje blitt, i hvert fall på min avdeling, litt mer synlig kva som er tanken bak det, og akkurat i utetiden, at ikkje det er bare sånn «nei no skal vi ut og leke» og so er det det som er. Det er jo masse vi skal nå over, med å skal ut og leke, i forhold til mål som kropp, bevegelse, helse, tema og sånne ting. [...] Det er jo bra at sånne som dokkar kommer og stiller spørsmål som man kan tenke litt over, men eg tenkte faktisk på sjølv at eg vet jo kva de overordnede målene er og kva Rammeplanen sier, korfor vi går ut og kva fordelene og styrkene med det, men det må nok gjerne bli tydeligere.

Anette nevner videre at det styrker grovmotorikken å gå ut, og at barna får utfolde seg mer ute. De kan løpe, rope og mye som de har lyst å gjøre, men ikke kan gjøre inne, som løping. Det er mer rom for tumlelek og motorisk lek. Så kom hun på en ting hun ville legge til, som mål for utetiden, og det var at barn, de får gå ut, de får sanse, prøve, ta på, varmt, kaldt, kjenne, altså bruke sansene sine. Og at det burde vært tydeligere i forhold til utetiden i Rammeplanen, hva den skal inneholde. Hun sier at mange har gode tanker rundt hvorfor vi er ute, må bare få det ut og ned på papiret.

4.3 Beates barnehage

Beates avdeling er delt inn i stor gruppe og liten gruppe, med faste ansatte og de samme gruppene hver dag. De er alltid ute på formiddagen, til og med med de minste er de ute ganske lenge, sier hun. Selv i ruskevær prøver de å være ute lengst mulig, og prøver å gjøre det gøy for barna, selv om været kan være rimelig heftig. Hun forteller at det er organisering som gjør at de er ute hver dag, at de store barna har alle rommene og får brukt plassen inne når de aller minste er ute. De går inn for å ha forming og andre typer aktiviteter, så det er klart mye rombruk som gjør at de er mest mulig ute på formiddagen, lengst mulig, sier hun. Det skal veldig mye til for at de ikke går ut, og hun kan ikke huske å ha vært inne en hel dag på godt over 10 år.

4.3.1 Utforming og bruk av uteområdet

Beate beskriver sitt uteområde slik:

Uteområdet er veldig variert. Det er en åpen plass de blir møtt av umiddelbart som er ganske stor. Så har vi masse trær oppi bakken, og vi har fine, varierte måter å komme seg opp på haugen på som vi kaller det. Det har en liten bakke på en haug, og der kan de klatre opp de bratteste bakkene eller de kan gå opp trappen. Vi har flere trapper, vi har noen stier de kan gå på, men vi ser faktisk at mange av de minste velger å gå der det er aller mest ulendt. Vi har et lekeskur, og som regel ønsker de at vi skal gå og finne nøkkel, og gå og åpne det opp, så det gjør vi jo. Der har vi både bøtter, spader, trillebår og det meste man kan tenke seg. De er veldig glade i å sykle, så det blir en del sykkeltid.

Hun nevner at styrken til uteområdet er at det er så variert, fleksibelt, at de har god plass og at barna får brukt kroppen sin. Det gir uante og så utrolig mange fine muligheter, både på sommerstid og vinterstid med blant annet aking. Barna kan finne makk, de kan klatre i trær, de kan gå bak en haug og føle at de nesten er kommet ut på landet, for da ser de plutselig ikke barnehagen lenger. Og nylig har de fått laget til et nytt inngjerdet uteområde, med en liten elv i midten der de får enda mer muligheter med steiner, de får bygge demning hvis det er nok vann til det. Beate snakker også om at barna bør gjøre mest mulig selv:

Jeg tenker at det viktigste er at de får muligheten til å bruke kroppen sin. [...] De må ned, og de har klær på seg til å komme seg rundt. Vårt mål er at de skal gjøre mest mulig selv, til og med når vi er ned til de aller, aller minste som nettopp har begynt. [...] Vi må ha litt luft, vi må bevege oss.

4.3.2 Vurderinger i bruk av uteområdet

Vi stilte de samme spørsmålene til Beate som de andre informantene, blant annet om pedagogiske mål, begrunnelser og arbeidsmåter for utetiden. Beate nevner at mål for utetiden

er å ha det kjekkest mulig, og å få gode erfaringer med å være ute, for ungenes del. Hun sier det er klart det er mange som kanskje ikke er så mye ute hjemme, og det med å skape gode opplevelser sammen med ungene er viktig for dem. De jobber veldig temabasert, men hun ser igjen og igjen at de er mer spontanstyrt enn veldig planstyrt. Hun begrunner også en del av valgene de tar ute:

De minste har jo ofte veldig lyst til å disse. Vi har dissestativ, men vi prøver i størst mulig grad å unngå det på formiddagstid når vi er ute, for de blir passive, og kald kan de bli, og får brukt kroppen sin lite så det prøver vi å unngå. Så får de heller disse litt på ettermiddagstid når vi er ute hvis det er muligheter for det. [...] Så blir det mer rutsjebane som er aktuelt, for da må de faktisk bevege seg opp og komme seg opp på haugen.

Hun sier også at de ansatte legger seg ned sjøl og får barna til å gå opp der det er mest ulendt, for de ønsker å utfordre de mest mulig motorisk, selv når de ikke kan gå. De har også observert at barna velger de veiene selv. Hun sier at de går en del tur med de eldre barna, ut fra barnehagen, og at de bruker nærmiljøet. Så dette med utetid er noe de brenner veldig for, på vår gruppe i alle fall, sier hun. De bruker mye tid på møtene sine, til å snakke om det å være ute og viktigheten av å la barna gjøre mest mulig selv.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet vil vi drøfte informantenes utsagn opp mot teoretiske perspektiver og Rammeplanen. Vi vil ta for oss barnas muligheter for sanseopplevelser, motorisk utvikling, risikolek og bevegelsesglede. Vi vil også drøfte uteområder som er delt i soner, med mindre og flatere områder for de yngste barna, opp mot mer varierte og åpne uteområder. Videre vil vi se på de ansattes rolle i lek og aktivitet ute, før vi drøfter noen av pedagogenes vurderinger og begrunnelsene for å gå ut med barna, og å være mye ute.

5.1 Sanseerfaringer

Barn lærer gjennom å utforske omgivelsene, og gjennom å bruke kroppen og sansene sine. Se på, ta på, smake på og teste ut. Merleau-Ponty poengterer dette synet på barn og kropp når han sier at “det er gjennom kroppen at bevisstheten tar form” (referert i Løkken, 1996, s. 18). I funnene våre ser vi at denne tankegangen påvirker pedagogisk praksis. Det er viktig at barn får utforske og bruke kroppen og sansene når de utforsker verden. Begge pedagogene i barnehagene med “varierte uteområde” bruker eksempler på natur og levende materiale som barna får utforske mens de er ute. Finne makk, klatre i trær, gå på gresset og grave i jorda

etter insekter. Anette sier at “de får gå ut, de får sanse, prøve, ta på, varmt, kaldt, kjenne, altså bruke sansene sine”. Hun sier også at barna hennes får brukt sansene sine mer i utetiden, og at det er et mål i seg selv. Ved at barna får gjøre sine egne sanseerfaringer vil de utvikle sanseimpulsene og styrke forbindelsene til hjernen (Fyrand, referert i Sæther & Hagen, 2014, s. 50).

I uteområdet til Kristine har de nesten bare kunstgress og asfalt. Barna bruker sansene sine her også, men vi kan si at sanseerfaringene er mindre varierte. I Kristines område er det færre materialer å smake og lukte på, når det ikke har tilgang til natur og levende materialer. Hun savner blant annet å ha griselek med sand, vann og søle. Ifølge begrepet affordance ligger det en invitasjon til å utforske muligheter som ulike objekter og materialer gir. Hvilke muligheter barnet ser avhenger av hvordan barnet tolker og prøver ut materialet. Hvilke muligheter barnet ser i for eksempel en sand, vann og søle vil være ulikt fra barn til barn. Dette må prøves ut. Vi kan si at ved å ha tilgang på færre materialer får barna færre muligheter til å gjøre disse oppdagelsene og utvide objektenes affordance.

Kristine sier hun er “motstander av at det skal inn med all denne gummi-asfalten og det kunstgresset”, og hun mener det er “å frata barn disse her ekte sanseopplevelsene”. Det motsatte av begrepet ekte kan være falsk eller kunstig. Ut fra sammenhengen kan vi tolke det som at hun mener ekte sansing handler om levende materialer, i motsetning til kunstige materialer.

Vi ser at alle informantene våre mener det er viktig at barn får erfare varierte sanseopplevelser, som er i tråd med Rammeplanen (Udir, 2017, s. 50). Vi ser at Kristine har reflektert over dette, når hun søker utenfor gjerdet etter flere opplevelser for barna. Ved å legge til rette for at barna får oppleve variasjon i uterommet, enten ved å benytte sitt eget varierte uteområde eller å søke andre områder, kan barna på den måten benytte hele sanseapparatet sitt. Små barn eksisterer og utvikler seg selv med hele kroppen og alle sansene, og blir dermed summen av sine egne opplevelser (Sæther & Hagen, 2014, s. 50).

5.2 Bevegelsesglede

Alle informantene er enige om at rommets affordance er ulikt ute og inne, uavhengig av hvordan barnehagens utetid er organisert. Uteområdet er større og bedre egnet til bevegelse, som for eksempel løping, og at barna får brukt kroppen sin på andre måter enn inne. Dette er et godt utgangspunkt for arbeidet med det beste for barna, sett i lys av teorien til Hagen og Lysklett. De hevder at de minste barna har et stort iboende behov for bevegelse, og at bevegelse på mange måter er deres fremste uttrykksmåte (2005, s. 130). Kristine sier de har muligheter for fysisk lek inne med for eksempel tumlerom. Men det er i uterommet det er best plass til å fremme bevegelsesgleden og for å stimulere det motoriske. Kristine gir likevel uttrykk for at hun ikke er fornøyd med uteområdet sitt, og sier blant annet at to- til treåringene på hennes avdeling kunne trenge mer motorisk utfordring. Hun forteller om “jagelek”, små sykler som barna kan kjøre med, og balansering på sandkassa som eksempler på lek hvor barna får vist bevegelsesglede. Når hun beskriver området slik hun skulle ønske det var, så ser hun over gjerdet på de andre uteområdene i barnehagen. Sitt eget område beskriver hun som flatt, kjedelig og uinspirerende, mens de større barnas uteområder er innbydende, alt er litt større og det er “mer å ta seg til”. Hun snakker om flere motoriske utfordringer, ulendt terreng, større muligheter for å bruke kroppen når barna klatrer, de får tilgang til høyere rutsjebane og kan disse på større dissers. Allsidig bevegelseserfaring er noe barnehagen skal legge til rette for (Udir, 2017, s. 49). Newells modell for motorisk utvikling viser at miljøet barna leker i spiller en avgjørende rolle for hvilke bevegelseserfaringer barna får mulighet til å øve seg på (referert i Fjørtoft, 2013, s. 185). Et stort klatrestativ gir andre bevegelsesutfordringer enn klatring på en lav “marihønesklie”. Flatt plastikkdekke gir gode muligheter til å løpe, og “jage etter hverandre” på sykkel, mens det å gå og krabbe seg opp en bakke i ulendt terreng gir helt andre muligheter. For å kompensere for uteområdets færre varierte muligheter for bevegelseserfaringer, prøver Kristine å være en del i ulendt terreng med barna. De går på tur, eller besøker de andre avdelingenes uteområder når de ikke blir benyttet. Dette er i tråd med Sandseter som mener at personalet bør sørge for at barn får mulighet til å leke i områder hvor det er ujevne flater, spennende klatremuligheter, bratte bakker til rutsjing, utfordrende og fleksible løse elementer og redskaper, og innslag av natur. Når barn skaper sin egen lek gjennom tolkning av mulighetene i miljøet på denne måten, vil de også være aktive individer som medvirker i sin tilværelse i barnehagen (2013, s. 60). Vi ser at Kristine prøver å fylle barnas individuelle behov, i tråd med Rammeplanens mål om “enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling” (Udir, 2017, s. 39).

De andre informantene er godt fornøyd med uteområdene sine. Beate beskriver uteområdet sitt som variert, med bakker, ulendt terreng og trær å klatre i. Hun nevner at “styrken til uteområdet er at det er så variert, fleksibelt, at de har god plass og at barna får brukt kroppen sin”. Anette sier at styrken i hennes uteområde er at det er “såpass variert at det passer for alle aldre”. Hun sier, som Beate, at de har bakker og ulendt terreng, og at det byr på motorisk utfordring for barna. Ifølge Bjørgen et al. er en bakke i uteområdet med på å fremme fysisk aktivitet (referert i Thorén et al., 2019). Anette ser ikke noe stort behov for å gå på turer ut av barnehagen for å dekke barnas behov for varierte bevegelseserfaringer, siden dette dekkes i barnehagens uteområde. Anette trekker også frem muligheten uterommet gir til risikolek. Hun nevner det å klatre i trær, og å gå på kanten på jordhaugen og se ned. Her vil barna oppleve det Boyesen kaller “risikofylte situasjoner” (referert i Sandseter, 2013, s. 58), som er verdifulle når de skal mestre risikoer senere i livet (Adams, Apter, Gill, Smith, Sutton-Smith, referert i Sandseter, 2013, s. 58). Dette er også i tråd med Rammeplanen som sier at barnehagen skal bidra til at barna “opplever å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer” (Udir, 2017, s. 49). I uterommet til Kristine er det mer begrensede muligheter for risikolek. Vi har tidligere nevnt “jagelek” og balansering på sandkassekanten. Kristine bruker ikke begrepet risikolek, men beskriver leken i brannmannstangen til fireåringene som lek hvor “vi må passe ekstra på”. Vi tenker dette er eksempel på risikolek. Selv om ikke Kristine åpner porten inn til denne lekeplassen med et primært mål om at barna skal få erfare risikofylte situasjoner, så tenker vi dette er muligheter barna får som de ikke har i eget uteområde. Vi ser at alle informantene er opptatt av uteområdet som en god arena for barns motoriske utvikling. Dette synes å være en av hovedgrunnene til å være mye ute. Vi tolker Kristines beskrivelse av de større barnas uteområdet som konkretiseringer av hva hun savner i sitt eget område. Vi ser her at det flate området til Kristine gir færre muligheter for allsidige bevegelseserfaringer og motorisk utvikling enn hos Anette og Beate. Monika Haga peker på sammenhengen mellom svake motoriske ferdigheter hos barn, og sosial og emosjonell tilpasning når de blir eldre (2018, s. 274). Uteområdets utforming og materialer har dermed stor betydning for hvilke muligheter barna får i hverdagen, og kan få ringvirkninger senere i livet.

5.3 Deling av uteområdet

I Kristines barnehage er uteområdet delt inn i soner, med gjerder og porter mellom avdelingene. Gjerder er mye brukt i samfunnet generelt, og hindrer innsyn, interaksjon og samhandling mellom mennesker og ting, og mennesker imellom. Rammeplanen sier at “barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling” (Udir, 2017, s. 49). Sett i lys av det Rammeplanen sier, kan vi tolke at gjerdene fungerer som barrierer mot å oppnå målet om sosial samhandling (Krogstad, Hansen, Høyland & Moser, 2012, s. 31). To studier nevner at barnehagebyggets plassering har betydning for barnas aktivitet ute. Jo flere sider av bygget som er tilgjengelig bidrar til å fremme økt fysisk aktivitet av moderat til høy intensitet (Boldemann et al. & Olesen et al., referert i Thorén et al., 2019). Sett i lys av dette, så kan det tolkes at gjerdene er stengsler som begrenser barns muligheter for bevegelse og fysisk aktivitet. Da er det bra når Anette vurderer styrker i deres store uteområde, og setter tydelig pris på at det går rundt hele barnehagen, og at deres avdeling kan bruke hele området. I barnehagen til Beate deler alle avdelingene det samme uteområdet, og gir dermed gode muligheter for variert lek og bevegelseserfaringer.

I barnehagen til Beate deler de utetiden i to; småbarn ute på formiddagen og storbarn ute på ettermiddagen. De yngste barna hos Beate vil dermed ikke få sosialt samspill med de store barna ute, slik som hos Anette. Ved å ha et mindre og mer oversiktlig område som hos Kristine, er de ansatte alltid innenfor barnas rekkevidde, og kan lettere sikre barnas trygghet. Monika Röthle sier at småbarn ofte trenger nærhet og trygghet fra voksne, der trygghet er viktig for at barna gir seg hen til leken. Hun sier også at de ansatte ikke hele tiden må være i lek med barna, men at vi må gi barna muligheten til å se oss. Vi må da være til stede der barna er, slik at de selv kan regulere følelsesmessig støtte. Som et resultat av dette kommer de minste barna lettere i gang med sosial lek og samhandling (2005, s. 120-121). De store uteområdene kan da virke mot sin hensikt i forhold til Rammeplanens mål om sosial samhandling (Udir, 2017, s. 49).

På den ene siden ser vi at det å ha gjerder kan være med å gi trygghet for de barna som trenger det. For de ansatte vil gjerdene gjør det lettere å ha oversikt over barna, og at de ansatte alltid er innenfor barnas rekkevidde. Et mulig resultat av dette er at de ansatte kan

konsentrere seg mer om barnas lek. Det blir mindre løping etter barn som “tror de har større evner” enn det de har. På den andre siden vil et felles uteområde by på flere muligheter. Barna kan få leke på tvers av aldersinndeling, og lære av de eldre barna gjennom sosial samhandling. Vi vet også at barn fra ett til tre år gjennomgår en stor motorisk utvikling. De vil ha ulike behov for både å søke spenning og utfordre seg motorisk. Dette vil de få i et større og mer variert uteområde. Men for å sikre barnas trygghet, stilles det høyere krav til de ansatte i større og mer åpne uteområder. Vi kan bruke Anette sin barnehage som eksempel, der uteområdet går rundt hele barnehagen og kan benyttes fritt av de yngste. Fordelene er økt fysisk aktivitet og muligheter for barna. Men en forutsetning for god lek er å ha nok voksne (Storli, 2018, s. 359). De må forflytte seg rundt, for å kunne være synlige for barna og gi de den tryggheten de trenger. I lys av dette ser vi at Kristine lettere kan sikre barnas trygghet, mens Anette må vurdere antall voksne opp mot størrelsen av uteområdet før hun slipper barna helt fri.

5.4 De ansattes rolle

Kristine sier det er mye frilek og at barna setter i gang med noe selv. Samtidig sier hun at barna er “avhengige” av de voksne. Hun bruker dette begrepet to ganger. Hun sier barna “er veldig avhengige av at de ansatte finner andre ting som barna kan være kreative med” i forbindelse med lek i sandkassa. Når Kristine beskriver uteområdet sitt, avslutter hun med noe vi kan tolke som en oppsummering av uteområdets utfordringer. Hun sier at “vi er veldig avhengige av aktive voksne som er kreative og som setter i gang ting”. Dette kan sees på som hennes svar på at uterommet gir barna færre muligheter. De voksne må inn og støtte barnas lek. De må ta rollen som igangsettere ved å finne frem leker og materialer, og på den måten tilføre rommet flere muligheter. Denne støtten i form av flere valgmuligheter kan gi økt motivasjon for lek og utforsking (Thorgersen, 2007, s. 73). Hun tenker at de ansatte skal sette i gang lek, utvide leken for å få den til å vare lenger, og passe på at alle barna har noe å gjøre og noen å være med.

Å gi barna støtte i leken er bra. Vi ser likevel at det kan oppstå en spenning mellom det aktive barnet på den ene side og et barn som er avhengig av de voksne på den andre side. Vi tenker det er bra at Kristines ansatte tar rollen som igangsettere og tilfører rommet flere muligheter. Det er også bra at de passer på at alle barna har noe å gjøre og noen å være med. Dette er

både uttrykk for å berike leken og er en del av den ansattes ansvar for at barna skal trives i barnehagen (Sletten & Jørgensen, 2021, s. 28). På den andre siden kan vi stille spørsmål om hva “avhengig av ansatte” gjør med barnas selvforståelse. Hvis de ansatte hele tiden opplever de må sette i gang lek, kan det føre til at barna få mindre tiltro til egne evner og kreativitet. Denne tankegangen kan også sees som en kontrast til synet på barnet som kompetent, aktivt og ivrig etter å utforske verden (Askland & Sataøen, 2013, s.15). Her er det barnets initiativ som blir vektlagt, og barns medvirkning skal ivaretas. Vi tenker det er viktig at de ansatte er bevisst de ulike rollene de har i leken slik at det blir en balanse mellom de voksnes initiativ og barnas initiativ.

Kristine har tatt grep i ansattgruppen for å bevisstgjøre hverandre på hvilken rolle de ansatte skal ta ute. En person har fått ansvar for telling, beskjeder og praktiske ting. Dette for å frigjøre øvrige ansatte til å rette fokus på lek med barna. Dette blir deres svar på utfordringen som Storli peker på, med både å ha overblikk på barna, og samtidig være til stede i leken med barna (2018, s. 359). Sletten og Jørgensen peker på viktigheten av at de voksne forstår lekens egenverdi ved å blant annet anerkjenne leken (2021, s. 28). Det kan se ut til at Kristine og hennes øvrige ansatte anerkjenner lekens verdi. Dette er et bra utgangspunkt for å jobbe mer med de ansattes rolle i leken.

I materialet til Beate ser vi at de ansatte har en litt annen rolle. Den ansatte skal tilrettelegge og støtte, men i minst mulig grad ta over for barnet og kanskje frata barna muligheten til å oppleve mestring. Beate sier barna har fysiske forutsetninger for å komme seg rundt selv, “til og med når vi er ned til de aller, aller minste som nettopp har begynt”. Et eksempel på dette er når den voksne legger seg ned og krabber sammen med barnet opp bakken. Her ser vi en ansatt som anerkjenner barnets rett til å prøve ut og mestre selv. Gjennom observasjoner kjenner den ansatte barnet, og vet hva det er i stand til (Sletten & Jørgensen, 2021, s. 36). Når barnet får utføre krabbingen på egenhånd blir barnets kompetanse anerkjent.

Ut fra materialet vårt er det vanskelig å si noe sikkert om ulike utformingen av uteområdet gir en annen voksenrolle i møte med barna. Det vi kan se er at uteområdet med mange muligheter til varierte sanseerfaringer og motorisk lek gir barna mer mulighet til å utforske og

teste ut ting på egenhånd. Dermed vil det gjøre det lettere for de ansatte å ha en mer tilbaketrukket rolle. Det kan derfor også bli lettere å gå inn i rollen som beskytter av leken og ikke fokusere på å berike eller være igangsetter. Vi kan dermed si at uteområdet kan påvirke den ansattes rolle på en indirekte måte gjennom barnas måte å leke på.

5.5 Vær og vind

Et spørsmål som mange barnehager må forholde seg til nesten daglig, er om de skal gå ut eller være inne. Hvilke vurderinger og handlinger de gjør, og begrunnelsene som ligger til grunn, varierer fra barnehage til barnehage. Kristine tenker det er viktig at barna får kjenne på all slags vær. Hun sier at det er mye læring i det, og bruker det som en av grunnene for at de går ut. Anette sier det samme, at de godt kan sitte inne og snakke om været, men at man må ut for å kjenne på det. Noen går ut hver dag, og slipper å vurdere om de skal være inne eller ute, slik som i Beates barnehage. Med hennes utgangspunkt prøver de å gjøre det kjekkest mulig for barna ute, selv i ruskevær, og gi barna gode erfaringer med det å være ute. Anette sier at vær, vind og bevegelsesmuligheter for barna spiller en rolle i vurderingen om de skal ut eller ikke. De veier opp nytten for de minste barna, spesielt de som ikke kan gå enda, om de bare blir sittende å bli kalde og våte. Hvis barna er kalde så korter de ned utetiden, og heller finner på noe inne i lag med de aller minste. Hun sier også at hvis været er nydelig, så går de gjerne ut to ganger i løpet av dagen. Både Kristine og Anette sin organisering av dagen gir rom for å bruke skjønn når de vurderer om de skal ut eller ikke. Læringsutbytte og opplevelsen barna får av å være ute veies opp mot det å gå ut uansett vær. Her ser vi eksempler på ulike typer skjønnsvurderinger. Både Kristine og Anette vurderer været opp mot barnas læringsutbytte og trivsel. I Beate sin barnehage går de ut hver dag. Dette gir mindre rom for å følge barns initiativ hvis noen ønsker å være lengre ute, eller gå inn tidligere. Men Beate gjør andre vurderinger. De minste barna på hennes avdeling er veldig glade i å disse. De ansatte prøver likevel å unngå dette på formiddagen, fordi barna kan bli kalde. De vurderer heller ettermiddagstiden som bedre til dissing. Vi tror dette handler om det samme som hos Anette, der temperatur spiller inn både i kaldere årstider, men også at temperaturen stiger utover dagen. Beate sier også at barna får brukt kroppen sin lite når de diss, som er i tråd med Kaarby og Tandbergs studie (2019). Vi tolker dermed at Beate vurderer barnas utbytte og komfort, som hos Anette, før de gjør en beslutning. Rammeplanen sier at "barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser" (Udir, 2017, s. 54). I lys av dette, og teori om kropp og sansing (s. 9-10), vurderer vi at informantene gjør

riktig i å ta barna med ut for å kjenne på været. Når Anette da sier at de kan sitte inne og snakke om det, men ut og kjenne på det, så kan det knyttes til teorien om opplevelsesaspektet i små barns læring. Dette kan illustreres gjennom Fischer og Madsens observasjoner, der de sier at små barn må få lov å oppleve og assosiere, og hvis de ikke får oppleve så stenger de av for læringen (referert i Bae, 1996, s. 79). Da hjelper det lite å snakke om været, når barna ikke vet hva det vil si å få kaldt regn i ansiktet. Vi ser at informantene tar utgangspunkt i deres barnehage, og hvordan den er organisert, før de går ut med barna. Vi ser at pedagogene begrunner sine valg med barnas læring opp mot trivsel, og tolker dermed at de har barnas beste i tankene.

5.6 Nei no skal vi ut og leke

Informantene viser sin faglighet når de i intervjuene henviser til Rammeplanen, og bruker gode vurderinger i sine begrunnelser. Samtidig kan man spørre om alle vurderingene og handlingene de gjør er like gode. Vi har kanskje hørt nevnt i vår barnehagehverdag at “nå er det mye lyd her inne, vi trenger å komme oss litt ut”. Vi kan også høre at barna trenger å “luften seg litt” fordi det er mye uro i gruppen inne. Vi kan spørre oss selv om dette er gode nok grunner for å gå ut. Anette sier selv at hun vet hva de overordnede målene er, og hva Rammeplanen sier. Hun ønsker at grunnene for å gå ut bør bli tydeligere overfor de ansatte. Her ser vi at Anette reflekterer over sin rolle som pedagog. Hun og de andre pedagogene er, gjennom Rammeplanen, gitt ansvaret for å lede arbeidet gjennom blant annet vurdering og utvikling, og at de vurderingene som gjøres er faglig forankret (Udir, 2017, s. 16).

Anette savner synlighet om hva som er tanken bak utetiden, og ikke bare “nei no skal vi ut og leke”. Hun sier også at de noen ganger finner på ting ute med barna “for å få tiden til å gå litt, og ha noe å gjøre ute”. Vi har sett i materialet at pedagogene begrunner utetiden godt, flere ganger med hovedmål som barnas trivsel, utbytte og fysiske utvikling. Det kan likevel se ut til at den faglige begrunnelsen innimellom faller bort. Dette kan vi se i tilfeller der de går ut med barna på grunn av den friske luften, og bare finner på noe for å få tiden til å gå. Å gå ut med barna for å sanse, øve motorikk, løpe eller bruke uteområdets andre affordances er et fantastisk gode for barna. Men det kan se ut til at tilbudet til barna blir svekket der pedagogene sitter på all faglig kunnskap selv, og de ansatte ikke er bevisst på hvilke affordances uterommet tilbyr. I Rammeplanen står det at “pedagogisk leder er gitt ansvaret

for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn”. Det står også at styrer er gitt ansvaret for at “personalet utvikler en felles forståelse for oppdraget”, der oppdraget er det pedagogiske arbeidet i tråd med Rammeplanen og Barnehageloven (Udir, 2017, s. 16). Dette fritar likevel ikke pedagogisk leder det å finne en felles forståelse i personalgruppen. Det er pedagogene som jobber tettest med sine medarbeidere på avdelingen. Pedagogene bør dermed etterstrebe en felles forståelse og faglig kunnskap om barnas utbytte og utvikling ute, og uteområdets affordance. Dette samsvarer med Irgens, når han hevder at man som profesjonsutøver må øve seg på å hente fram kunnskap fra faget sitt for å finne gode løsninger i de dilemmaene man står overfor daglig (referert i Gotvassli, 2019, s. 285). For å finne de gode løsningene bør derfor alle ansatte delta i den faglige refleksjonen. I Rammeplanen står det at barnehagen skal “bidra til at barna opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt” (Udir, 2017, s. 49). For å sikre dette, både med tanke på at pedagogene ikke er på jobb hele arbeidsdagen, og av og til sykdom blant personalet, bør hele personalgruppen inkluderes blant annet i Rammeplanens mål. Dette vil bidra til bredere dekning av gode faglige vurderinger, begrunnelser og godt faglig skjønn.

6.0 Avslutning

I problemstillingen vår stilte vi spørsmålet “Hvordan påvirker uterommet pedagogisk praksis for ett- til treåringene i barnehagen?”. Vi ville se på hvordan ulike uterom påvirker barnas lek og livsutfoldelse, om de ansattes rolle ble påvirket av hvordan uterommene er utformet og hvilke vurderinger pedagogene gjør for utetiden.

Et av hovedfunnene er at de varierte områdene gir flere muligheter. Bakker og trær og lekeapparat beregnet for både store og små barn inviterer til mer bevegelse enn et flatt område. De barna som er over krabbestadiet, og som har utvidet bevegelsesradiusen, får større mulighet til å utforske risikosituasjoner. Et rikere og mer variert miljø i uteområdet, med innslag av natur, gir flere sanseopplevelser. Dette er ikke noe overraskende funn. Det har likevel blitt mye tydeligere for oss hvor mye miljøet har å si for barnas muligheter til variert lek. Vi har også sett at ved å se på uterommet gjennom teorien om affordance, så trer barnet frem og blir hovedpersonen. Det er når barnet beveger seg i uterommet og bruker sansene sine de ulike invitasjonene og mulighetene blir skapt.

Vi har også sett i funnene våre at uterommet indirekte kan påvirke de ansattes rolle. De ansattes rolle er tydeligere, i det å sette i gang lek og berike leken, i et uteområde hvor det er færre affordances. Dette er noe vi har problematisert. Vi tenker det er viktig at denne rollen balanseres med rollen som observatør og beskytter av leken. Vi må ikke miste synet av barnas medvirkning og barnet som kompetent og aktiv i sin egen læring. Vi kan ikke, ut fra vår kvalitative metode, si at dette er noe som gjelder generelt i alle barnehager med flate områder med mye plast og asfaltdekke. Men det kunne vært interessant å undersøke dette videre.

Vi har også sett at pedagogene tilpasser seg de mulighetene uterommet gir, gjennom blant annet skjønnsvurderinger. Uterommet påvirker begrunnelsene for de valgene pedagogene tar når de skal lage planer for utetiden. Noen av informantenes vurderinger og begrunnelser er faglig forankret, men ikke alle. Organiseringen av barnehagen har betydning for hvor mye skjønnsvurdering som må gjøres. I barnehagen uten gjerd og uten en inne/ute organisering på formiddag og ettermiddag gir større rom til å bruke faglig skjønn. En slik mer bevegelig praksis kan igjen gi større rom for medvirkning til barna.

Et av ønskene med denne oppgaven var å løfte utetiden i barnehagen for de minste barna. For vår egen del har oppgaven gitt oss mulighet til å fordype oss i et tema vi har vært opptatt av lenge. Gjennom diskusjoner med veileder og hverandre, ved å sette seg inn i teori og gjennom å lytte til erfarne pedagoger som er engasjert i barna og utetiden har vi lært mye. Det har gitt oss nye perspektiver og nytt pågangsmot når vi skal jobbe videre med de yngste barna og utetiden i barnehagen.

Litteraturliste

- Askland, L. & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bae, B. (1996) *Det interessante i det alminnelige - en artikkelsamling*. Oslo: Pedagogisk Forum.
- Busch, T. (2013). *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Fjørtoft, I. (2013). Barn og bevegelse: Læring gjennom landskap. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Barnas barnehage 3 - kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 180-195). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Gotvassli, K.-Å. (2019). Godt faglig skjønn og utvikling av barnehagen som en lærende organisasjon. I S. Mørreaunet, K.-Å. Gotvassli, K. H. Moen & E. Skogen (Red.), *Ledelse av en lærende barnehage* (s. 277-297). Bergen: Fagbokforlaget.
- Haga, M. (2018). Allsidig bevegelseserfaring, fysisk utfoldelse og bevegelsesglede. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 269-280). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Hagen, T. L. & Lysklett, O. B. (2005). Små barn i uterommet. I S. Haugen, G. Løkken & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk - fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (s. 130-145). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.
- Kaarby, K. M. E. & Tandberg, C. (2019, 4. juni). *Ute er de, men hva gjør barn under tre år ute i barnehagen?* Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/nbf/article/view/2626/3211>
- Krogstad, A., Hansen, G. K., Høyland, K. & Moser, T. (red.) (2012). *Rom for barnehage - flerfaglige perspektiver på barnehagens fysiske miljø*. Bergen: Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet (2018, 5. desember). *Barnehagelærerrollen i dag og i fremtiden*.

Hentet fra

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/blogs.dir/233/files/2019/06/Barnehage1%C3%A6rrollen-20.-juni-nyeste.pdf>

Lovdata (2021, 19. januar). *Lov om barnehager (barnehageloven)*. Hentet fra

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Løkken, G. (1996). *Når små barn møtes*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

NAOB (2021). *Påvirke*. Hentet fra <https://naob.no/ordbok/p%C3%A5virke>

Osnes, H., Skaug, H. N. & Kaarby, K. M. E. (2015). *Kropp, bevegelse og helse i barnehagen*.

Oslo: Universitetsforlaget.

Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2016). *Læreren med forskerblick - innføring i*

vitenskapelig metode for lærerstudenter. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Röthle, M. (2005). Møtet med de lekende barna. I S. Haugen, G. Løkken & M. Röthle (Red.), *Småbarnspedagogikk - fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (s. 110-129). Oslo:

Cappelen Akademisk Forlag.

Sandgrind, S. W. (2017, 11. oktober). «*Blikk for barn*»: *Forskere mener de minste barna i*

barnehagen får for lite igjen for utetiden. Hentet fra [https://www.barnehage.no/blikk-for-](https://www.barnehage.no/blikk-for-barn-forskning-kurs-og-konferanse/blikk-for-barn-forskere-mener-de-minste-barna-i-barnehagen-far-for-lite-igjen-for-utetiden/102701)

[barn-forskning-kurs-og-konferanse/blikk-for-barn-forskere-mener-de-minste-barna-i-](https://www.barnehage.no/blikk-for-barn-forskning-kurs-og-konferanse/blikk-for-barn-forskere-mener-de-minste-barna-i-barnehagen-far-for-lite-igjen-for-utetiden/102701)

[barnehagen-far-for-lite-igjen-for-utetiden/102701](https://www.barnehage.no/blikk-for-barn-forskning-kurs-og-konferanse/blikk-for-barn-forskere-mener-de-minste-barna-i-barnehagen-far-for-lite-igjen-for-utetiden/102701)

Sandseter, E. B. H. (2013). Det opplevelses- og spenningssøkende barnet. I E. B. H.

Sandseter, T. L. Hagen & T. Moser (Red.). *Barnas barnehage 3 - kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 53-64). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sandseter, E. B. H. & Storli, R. (Red.) (2020). *Barnehagens fysiske inne- og utemiljø*. Oslo:

Universitetsforlaget.

Sletten, B. O. & Jørgensen, Å. E. (2021). *Forstå de yngste barnas lek i barnehagen*. Bergen:

Fagbokforlaget.

Storli, R. (2018). Bevegelseslek i barnehagens uteområde. I E. B. H. Sandseter, T. L. Hagen

& T. Moser (Red.). *Kroppslighet i barnehagen - pedagogisk arbeid med kropp, bevegelse og helse* (s. 345-362). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Sæther, M. & Hagen, T. L. (red.) (2014). *Kreativ ute - Barnehagepedagogikk med uterommet som læringsarena*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thorbergesen, E. (2007). *Barnehagens uterom*. Oslo: Pedagogisk Forum.

Thorén, K. H., Nordbø, E. C. A., Nordh, H. & Ottesen, I. Ø. (2019). *Uteområder i barnehager og skoler - Hvordan sikre kvalitet i utforming*. Hentet fra <https://www.nmbu.no/download/file/41701>

Udir (2017, 1. august). *Rammeplan for barnehagen - innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Vedlegg: Informasjonsskriv til informantene

Vil du delta i forskningsprosjektet

“Hvordan påvirker uterommet den pedagogiske helhetstenkningen når vi tilrettelegger for lek og læring for 1 - 3 åringene i barnehagen?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på sammenhengen mellom uteområdet og pedagogisk praksis. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette er en undersøkelse i forbindelse med Bachelor-oppgave ved Høgskulen på Vestlandet. Vi ønsker å samle inn informasjon fra barnehagehverdagen som kan belyse problemstillingen vår. Ved å intervjuere pedagoger som har det pedagogiske ansvaret på 1-3 årsavdelinger vil vi få førstehåndskunnskap om hvordan både praksis og tenkningen om utetiden til barna er.

Spørsmålene vi ønsker å få svar på er:

- Hvordan legger dere til rette for lek og læring i utetiden?
- Hvordan påvirker barnas uteområde det pedagogiske opplegget?
- Hvilke pedagogiske mål, begrunnelser og arbeidsmåter har dere for utetiden?
- Hvordan arbeider dere med disse spørsmålene i teamet?

Metoden for intervjuet vil være semistrukturert intervju. Det innebærer at vi ikke vil dele ut detaljerte spørsmål på forhånd, men vil spørre om temaene over.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett (FLKI)

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Inndalsveien 28, 5063 Bergen

V/Hanne Blaafalk

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi ønsker å intervjuer til sammen tre pedagoger i ulike barnehager, der barnehagene har litt ulik størrelse og ulik utforming i uteområdet. Dette for å skape et bedre bilde på hvordan det jobbes i barnehagen rundt tematikken, men samtidig holde oss innenfor omfanget og den tiden vi har til rådighet til å skrive denne Bachelor-oppgaven.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et intervju. Vi ønsker å treffes på barnehagens uteområde, enten i barnehagens åpningstid når ingen barn er til stede i uteområdet, eller utenfor barnehagens åpningstid. Det vil ta deg ca. en times tid, der selve intervjuet er noe kortere, men vi medregner litt tid til å hilse på og få en liten omvisning i uteområdet, og å snakke om det først. Intervjuet vil dreie seg om det som nevnes under “Formål” lenger oppe. Intervjuet vil bli tatt opp ved hjelp av mobiltelefon, der vi transkriberer alt i ettertid for å analysere dataene, i dette tilfellet svarene på spørsmålene og samtalen generelt.

Lydopptaket vil bli slettet etter transkribering og all datamateriale slettet etter sensur av bacheloroppgaven som er ventet **21. juni 2021**. Du vil motta beskjed når datamaterialet er slettet og hvis datoen for sensur må utvides.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er bare vi som intervjuer/skriver oppgaven og vår veileder Hanne Blaafalk hos HVL som har tilgang på datamaterialet. Hanne Blaafalk har ikke tilgang til andre personopplysninger. All data vil bli lagret på passordbeskyttede enheter som mobiltelefon og bærbar PC.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er **21. juni 2021**. Vi vil ikke be om personopplysninger, og lydopptaket vil bli slettet etter sensur av oppgaven.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,

- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Veileder, Hanne Blaa Falk (<https://www.hvl.no/en/employee/?user=Hanne.Blaafalk>) tlf. 55 58 58 27, 932 35 221 eller e-post hanne.blaafalk@hvl.no.
- Student, [REDACTED].
- Student, [REDACTED].
- Vårt Personvernombud, Trine Anikken Larsen, (<https://www.hvl.no/person/?user=Trine.Anikken.Larsen>) tlf. 55 58 76 82 eller e-post trine.anikken.larsen@hvl.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på e-post personverntjenester@nsd.no eller på telefon 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Hanne Blaafalk

(veileder)

██████████

(student)

██████████

(student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Hvordan påvirker uterommet den pedagogiske helhetstenkningen når vi tilrettelegger for lek og læring for 1 - 3 åringene i barnehagen?”, og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til

- å delta i intervju.
- at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet.

(signert av prosjektdeltaker, dato)